

پازاریتسی فی ۲۶ محرم سنہ ۳۲۸ وفی ۲۵ کانون ثانی سنہ ۳۲۵

جمعیت علمیہ اسلامیہ نك ناشر افکاریدر

صاحب امتیاز :	سر محرر :	مدیر مسئول :
فاتح مجیز درسعاملرندن	فاتح مجیز درسعاملرندن	مکتب ثواب معلملرندن
استانبول مبعوثی	توقاد مبعوثی	کاپیسی منیر
مصطفی عاصم	مصطفی صبری	

مندرجات :

اهل اسلام وعلوم	مصطفی عاصم	ادبیات
تاریخ اسلام	طاہرالمولوی	ذوالی مدرسہ جکم . . . . .
اخلاق سیاسی	اسعد	تفہید . . . . .
عدل واحسان	حسین حازم	مصطفی صبری

نسخہ سی ۱ غروشد

آونہ اجرتی (پوستہ اجرتیہ برابر)

استانبول ولایات ایچون :	ممالک اجنبیہ ایچون :
برسنہ لك ۶۰ غروش	۱۲ ، ۶۰ فرانق
القی آیلنی ۳۰ »	۳۰ ، ۶ »

درج ایدلمیان اوراق اعاده اولتماز

قارئلر مزہ :

اکثر مقالانہ ایات کریمہ واحادیث نبویہ درج ایدلش بولندیفی نظر اعتبارہ آلنہرق رعایتسزلکده بولندمامسی رجا اولنور

درسعات

احمد ساقی بك مطبعہ سی

بولیہ مقابل ، محاسب بر قوتك لزوم و جودی ضروری کورونمندی .

ایشته بولیہ بر حکومت عادلہ و مسؤلہنك زیر جناح علویسنده یاشایان مات ، حیات اجتماعیسنده ذوق و حضور ، اخلاق عمومیسنده نظام و اطراد ، معاشرت داخلیہ و مناسبت خارجیہسنده صمیمیت و امنیت بولور . فطرتك هر درلو فیض و تکامل حقیقیسنده مظهر اولور .

بالعکس بو طرز حیات و حکومتدن محروم اولان اقوام ایسه حیات ادیبسه و احرارانهدن بی خبر ، ذوق عدل و احساندن بی نصیب بر حالدہ یشامغه محکومدر . چونکه حیات اجتماعیلری مطرد بر ناموس ملیہ ، محترم بر حس انسانیتکارانه مؤتمن بر قانون ممدلته استناد ایتمه شددر . فصل که خدای نابت یتیشہن بر مشجرده طبعیت سلیمہ اصحابی محفوظ ایدہجک نسق و انتظام ، لطافت و انسجام مفقود ایسه اسیر استبداد بر ماندهده عین حال : یعنی انسانیت حقیقیہ چسبان اولان مآثر انتظام پرورانه مظاهر ملیہدن محرومیت مشہوددر .

مسرودات واقعہ ، ظن ایدرسہم مدینہ فاضلہ اصحابنك نقاط نظری جلی بر صورتده شرح و بیان ایتدی . بر آژده موضوع بحثمزی تشکیل ایدن « عدل و احسان » که دین اسلام نظرندہ نہ درجہ لردہ ملتزم بولندیفی تشریح ابدہم .

دین جلیل اسلامک دینی علمی بولندان قواعد عالیہ ؛ ادله اربعہ پیش نکاه امعاندن کجریلہجک اولورسہ کورولورکه تضامن و تفسیر ایتدیکی معانی جلیله ؛ ہپ احیای عدل و احسان ، امانت ظم و طغیان تأمین سعادت حقیقیہ ، تفہیم غایہ خلقت اساسلری تعلیم و ارشاد ایدیور .

الك كوزل بر موعظہ جامعہ اوملق اوزرہ خطبای

بر دلایدر .

بنابرین ملت عثمانیہك ہیئت و همت عمومیسنده تعمیر منجہ اخلاق سیاسیسنده - اوصاف مذکورہنك بقا و اعتلاسی نسبتندہ دول معظمہك ده داوم محبت و معاوتی و عکس تقدیرده یعنی اخلاق سیاسیسنده کوریلہجک تشتت ، تلون ، تداعی نسبتندہ تمایلات حسنہ اجانبك انقطاعی بك طبیعیدرکه یوکیفیتك مؤثرات وجهات سائرہسی مقالہ آتیہ نہ تفصیل ایدیله جکدر .

محمد اسعد

عدل و احسان

خلاصہ عدل و احسان ، اساس حیات ادیبہ ، ناظم شئون اجتماعیدر . هیچ بر وقت انسانیت حقیقیہ ، مادی ، معنوی ، سیاسی ، اخلاقی تکامل و ترقیسنده آکا افتقاردن وارسته اوله ماز .

بو حقیقت علویہی بحسب ادراک ایدن احرار ائم عز و سمداتی ابنسای نوعنه تغلب و استبدادده دکل بالعکس حرمت و شفقتمده بولدفارندن درکه منسوب اولدقاری حکومتك شکلی مشروع بر اساس اوزرینہ تقریر خصوصندہ خیلی دوشوئمش و نهایت عصار اخیرہده وقتیلہ شرع جلیل محمدی طرفندن الہ کزید اساسلری تبلیغ و اجرا بیورولان اصول مشورت و مشروطیت دارہی قبول ایتشددر .

فی الحقیقہ احترامات نفسانیہ و تحکیمات حیوانیہنك باشند باشطایع بشریہ مستولی اولدینی بر زمانده حکومتی مسئولیت و مراقبہ شدیدہ آلتندہ بولندیرمقدن بشقہ تأمین ممدلته مدار اولهجق بر چاره تصوریده ممکن دکلدی . چونکه قاریسنده هیچ بر قوہ مؤاخذه بولیبار مرهانیکی بر قوت طبیعیلہ میال ظم و تحکم اوله جغدندن تقریر شکل حکومتده

کوریا بیور که جناب حق ظلمه به میل تامک ، بالذات ظلمه انهم ملک دگل ، کنندینده ظلم دینلمکله کلا حیاتدار برصفت بولان کیمه به میل جز بئیک بیه مستلزم عذاب اولدغنی بیان بیور یور . اراق نزد کبریا سنده ظلمک نه درجه لده مردود اولدغنی بو کیفیت نهیدن قیاس و تصور بیورسون .

نجی ای ذیشان افندمک عهد سعادتری ایله خلفای راشدین حضراتک دور کزینلرینه شویله برارجاع نظر ایدرسه کبیس نگاه مشتاقانه مزده نه عیترتقا مأثر برکزیده ، نه علوی لوحات انسانیه تجلی ایدر . امان یارب ! او طرز حیات مظهرت ، او پدرانه ، شفقتکترانه ، نظارت و وصایه نائیت بر قوم اینجون نه بختیار لقدر ، عمر بن عبدالعزیز حضر تارینک دور خلافتارینه یتشهن قافله اسلامیت ده آز بختیار دکایلر . مشار ایله نزدنده قضیه معدنک نه درجه ده معنی بر امر واجب الاجرا بولندغنی ، عاملارندن بعضیسی طرفلرندن بولندقاری بلده لک اعمار و تربینه صرف اولغق اوزره بیت المال مسلمیندن مقدار کافی آچقه بلنه دأر وارد اولان تحریراته جوابا یازدقاری شوکوزل ، قیمتدار سوزلرله « مکتوبکرک مالی معلوم اولمشدر ، بو خصوصه توصیه ایده حکم شی ، تحریراتی او قودیقک آند هان عاملی بولندیقک شهرک سـوقاقرنی لوٹ مظالمدن تطهیر ، اطرافنی حصن عدل ایله ترصین و تحصین ایتمکدن عبارتدر . نجه آنجق بو صورته اعمار و تربین بلده مطلوبدر » آکلاشیلور .

کسری به نسبت ایدیلن شو جله حکیمهده حقیقه قیمتداردر . « ملک و سلطنت عسکرله ، عسکر پاره ایله ، پاره بالادایله ، بلاد رعایا ایله ، رعایا ایسه عدل ایله قائمدر . » اسکندر ، حکمای بابلدن سزجه « عدالتی ، بوقسه شجاعتمی کافل مرام و مصالحتدر » طر زنده واقع اولان سهوالنه قارشى ، عدلی استعمال ایدرسه ک شجاعته

کرام طرفلرندن خطبه لک نهایتده تلاوت بیورولان شو آیه جاییه : [نستعذ بالله : ان الله یأمر بالعدل والاحسان وایتساء ذی القربی وینهی عن الفحشاء والمنکر والبی یعظکم لعلکم تذکرون] اسلامیتک فصل بر قسطاس قویم اوزرینه ابتدا ایتدیکنی یک باهر ورعنا بر حالده کوستریور .

عبدالله بن مسعود رضی الله عنهما حضر تلی طرفندن آیات قرآنیه ک الذمیتلیسی اولق اوزره بیان بیورولان بو آیه فحیمهده جناب حق ، اعتقاداً ، قولاً ، عملاً عدل ایله یعنی شو جهت ثلاثیه متعلق اموره التزام توسط ایله ، احسان ایله ، بالخاصه صلته رحم ایله یعنی اقارب و متعلقاته الدن کان ایلمکی دریغ ایتمه مکله ، هیچ اولمازسه حقارتده حسن نیت و مودت پرورده ایتمکله فرمان بیوروب قوه شهویه متابعت خصوصنده افراطدن ، قوه غضبیه ک آثار متولدسندن اولوبده تعاطیسی عقل سلیم ، شرع و سنت نظرنده منکر اولان شیلردن . قوه و همیه ک اثر شیطنتی اولان استعلاء و تجردن نهی بیور یور لکه بشریت اینجون یالککز شو احکام مقدسه به توفیق حرکت ، مستلزم فوز و فلاح ، موجب سلامت و سعادتدر .

قواعد اسلامیه ک رکن رکنی ، اساس متینی تشکیل ایدن فرقان حکمت بیانک بشقه بر محنده ایسه ظلمدن اجتناب حقنه شو نهید عظیم وارد اولمشدر . استعذ بالله : [ولا تزنوا الی الذین ظلموا فتمسکم النار و مالکم من دون الله من اولیاء ثم لاتنصرون] یعنی : « ای امت محمد ! ظلمه به ولو ادنی بر میل ایله اولسون میل ایتمکیز که مستحق عذاب اولورسکیز . حالبوکه سزک اینجون الاهی ک نزد عظمتده ذات اجل و اعلا سندن بشقه مانع عذاب اولد حق برولی و نصیر اولدغنی کبی بالاخره حقکیزده وعید شدیدی سبق ایدن خدای متعالک نصرت ایتمیسه مستبعددر . »

افتقار دین مستغنی اولورز « جوانی آلمدر . حاصلی
کلات مشهوره دندر که زمین و سما عدل ایله قائمدر .

حسین حازم

ادبیات

« زوالی مدرسه جکم ! »

ماوی برجیه ، کتابه طولو بره کبه ایله

کلیور تحصیل

کله جکدر . دونه من یولده سفیل اولسه بیله

اوله جق حالیه

دوشه ، قالقه آرابه بیکری طاعده ، درده

کوتور منزلده

کریور بعض زمانلر انک اوفاق کویلرده

آزیمچ دیکنه جک

صبجاک شتی کاهی ایدرک حیوات

قالین بی طاق

اوواده بر آغاج التده برای راحت

هله برقاج ساعت

کیجه و قیله کیدوب برکویه اصل اوله جق

اورالر تهلکلی

آرابه یولانیور بردوری به جلقنه رق

یولی قطع ایلملی

کویه اقشام اوزری کون بانیور کن کیریلر

بولور قریده بر

اوطه جق ، کمپایه نرده یسه هان بیلدر یایلر

قوشه رق کهایا کلیر

اوطه نک پیشنه شوبله بر ، ایکی اسکی حصیر

اوفاجق بر مندر

آتیلیر ، نرده قوجه احمد ؟ علی ! کل قهوه پیشیر

حسین کیت کوندر !

کویک ارکانی کلیر تارله ویاخود قیردن

کورینور که پریشان

قیصه دیزلکله ، قوشاق ، صالطه ، براسکی متنان

ایدیور حالی بیان

اولنور شوبله سلامی متعاقب تکرار :

خوجه جق خوش کلدک !

نردنسک ؟ نه خبر ؟ سویاسه ک نه یولده نه وار ؟

نصیسک . ایجه میسک ؟

شونخظ طرز سیاحتله چیقوب موطندن

سنه براون سگری بولدی که آزاده وشن

کله رک فاتحی شهرتجه فزونتر بولدم

یاریدی محترق اولمش دیمدم قید اولدم

شوبزم مدرسه به دورلو مشقت چکله رک